

KRONIKA 2005

Počasie

Rok 2005 bol bohatý na zrážky a v zime na snehovú pokrývku. Napadlo viac ako meter snehu a ľudia ho už nevládali odhadzovať. Mnohým vznikli veľké škody na rodinných domoch a hospodárskych budovách, spadlo 18 striech, hlavne na starých domoch.

V roku 2005 dosahovala priemerná teplota vzduchu 8,8 °C, Najvyššia teplota vzduchu bola v mesiaci júli 19,8 °C, najnižšia teplota bola v mesiaci február -3,4 °C.

Maximálna teplota vzduchu v roku 2005 bola nameraná v mesiaci august, a to 35,0 °C. Teplé mesiace boli i máj, kedy bola nameraná maximálna teplota 30,4 °C, august 30,4 °C a pomerne teplý bol i jún, kedy sa namerala maximálna teplota vzduchu 29,0 °C.

Minimálna teplota vzduchu bola v obci Valaská Belá vo februári 2005 kedy bolo namerané iba -22,0 °C. Studený bol i marec -19,4 °C, január -17,9 °C a december -14,1 °C. Mrazy boli ešte v apríli -3,2 °C, v máji -0,4 °C a v októbri už bol mráz -4,1 °C.

Priemerná relatívna vlhkosť vzduchu v roku 2005 bola 77 %. Najvlhkejší mesiac bol december 89 %, január 86 %, november 84 %. Najnižšia vlhkosť vzduchu bola v apríli 63 %.

V roku 2005 spadlo vo Valaskej Belej 1041 mm zrážok. Bolo to o 153 mm viac ako v roku 2004. Najviac zrážok spadlo v mesiaci júl 170 mm. Upršaný bol i august 146 mm a veľa zrážok spadlo v decembri 138 mm a januári 113 mm. Najmenej zrážok bolo v októbri - iba 17 mm, v marci 30 mm a v apríli 35 mm.

Maximálne denné úhrny zrážok boli v júli a auguste po 47,2 mm. Potom nasledovali mesiace december 38,5 mm, január 36,5 mm, apríl 33 mm a február a september 25,5 mm. Najmenšie úhrny zrážok boli v októbri 6 mm

Priemerná rýchlosť vetra v roku 2005 bola 2,1 m/s. Najveternejšie bolo v apríli 2,8 m/s, najmenšie priemerná rýchlosť vetra bola v novembri 1,5 m/s.

V roku 2005 bolo 1995 hodín slnečného svitu. Je to o 247 hodín viac ako v roku 2004 a o 276 hodín menej ako v roku 2003. Najviac hodín slnečného svitu bolo v mesiaci máj - 265, 259 bolo v júni, 225 v júli a 203 v apríli. Najmenej hodín slnečného svitu bolo v decembri - 47, a v novembri - 66.

Slnečných dní bolo v roku 2005 186. Najviac v júni a v októbri - 22, 21 v máji a 20 v júli. Najmenej slnečných dní bolo v decembri - 4 a v novembri - 5.

Až 98 dní bolo so snehovou pokrývkou, čo je raz toľko ako v roku 2003, kedy bolo iba 49 dní so snehovou pokrývkou 1 cm a viac.

Počet jasných dní, kedy bola oblačnosť menej ako 20 % bolo v tomto roku 59. Najviac v máji - 10 dní, v októbri - 9 dní. Ani jeden jasný deň nebol v decembri a pre zaujímavosť, v júli bol iba 1 jasný deň a v júni 2.

Počet zamračených dní, keď je oblačnosť väčšia ako 80 %, bolo 124, čo je o 35 viac ako v roku 2003 a o 19 menej ako v roku 2004.

V tomto roku bolo dohromady 126 mrazových dní. Najviac mrazových dní bolo v mesiacoch február a december - 25, 24 mrazových dní bolo v januári a v marci, 19 v novembri. V apríli sme mali ešte 5 mrazových dní, v máji jeden a v októbri 3. Bola to zima ako remeň. V roku 2005 bolo 67 letných dní, čo je o 28 menej ako v roku 2003 a o 10 viac ako v roku 2004. Najviac letných dní, keď je teplota väčšia ako 25 °C, bolo v júli - 20 dní, v júni - 14 dní, v auguste 12, v septembri 11, v máji 9 a v októbri sme mali jeden letný deň.

Počet dní so zrážkami, keď zrážky dosahovali viac ako 1 mm bol 126. Najviac zrážkových dní bolo v mesiacoch júl a december - 15 dní, v auguste 14 dní, v máji 11 dní. Najmenej, t. j.

6 zrážkových dní bolo v októbri – 6. Je zaujímavé, že v roku 2005 nebol ani jeden mesiac bez zrážok.

Verejný a politický život obce

Voľby do vyššieho územného celku (VÚC)

Predseda NR SR svojím rozhodnutím č. 235/2005 Z. z. zo dňa 3. júna 2005 vyhlásil voľby do zastupiteľstiev samosprávnych krajov a voľby predsedov samosprávnych krajov. Deň volieb určil na sobotu 26. novembra. Druhé kolo v prípade volieb županov sa konalo 10. decembra 2005.

V najväčšom obvode Trenčianskeho samosprávneho kraja v okrese Prievidza získala najviac, sedem poslancov z desiatich, koalícia Smer-SD, KDH, SNS, HZD, SF. V samospráve ju budú zastupovať podľa počtu hlasov Eleonóra Porubcová (3520), Ján Cipov (3 422), Michal Mladý (3 136), Gabriel Šimko (3 085), Jaroslav Izák (2 608), Ján Mokry (2 566) a Vladimír Buzalka (2 539). Koalícia ĽS-HZDS, ANO, P SNS, Z SNS získala dvoch poslancov, Vojtecha Čičmanca (2 933) a Emila Mendela (2 459). Koalícia SDKÚ-DS má jedného poslanca Ľuboša Beňa (2 397). V predchádzajúcich voľbách do VÚC v okrese Prievidza všetci poslanci kandidovali za ĽS-HZDS.

Výsledky hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov v obci Valaská Belá

Účasť vo voľbách:

Valaská Belá	Okrskok č. 1	Okrskok č. 2	Spolu za obec
Počet oprávnených voličov	858	1024	1882
Počet zúčastnených voličov	107	74	181
Počet platných hlasov do zastupiteľstva	103	69	172
Počet platných hlasov pre predsedu	96	69	165
Účasť vo voľbách v %	12,47	7,23	9,62

Počet platných hlasov odovzdaných pre voľby predsedu:

Poradie podľa získaných hlasov	Kandidáti pre voľby predsedu	Počet platných hlasov		
		Okrskok č. 1	Okrskok č. 2	Spolu za obec
5.	Milan Fogaš	1	4	5
7.	Dominik Gahér	3	0	3
4.	Jozef Hrdlička	3	3	6
1.	Miroslav Chovanec	46	21	67
3.	Stanislav Jančovič	7	2	9
4.	Ján Marcinek	6	0	6

7.	Ján Margala	1	2	3
6.	Jozef Rea	4	0	4
8.	Jozef Rojko	0	0	0
8.	Dušan Saksa	0	0	0
2.	Pavol Sedláček	25	37	62

II. kolo

Účasť vo voľbách:

Valaská Belá	Okrskok č. 1	Okrskok č. 2	Spolu za obec
Počet oprávnených voličov	856	1024	1880
Počet zúčastnených voličov	60	53	113
Počet platných hlasov pre predsedu	59	51	110
Účasť vo voľbách v %	7,01	5,18	6,01

Počet platných hlasov odovzdaných pre voľby predsedu:

Poradie podľa získaných hlasov	Kandidáti pre voľby predsedu	Počet platných hlasov		
		Okrskok	Okrskok	Spolu za obec
		č. 1	č. 2	
2.	Miroslav Chovanec	35	19	54
1.	Pavol Sedláček	24	32	56

Za predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja bol v druhom kole zvolený MUDr. Pavol Sedláček, 55 ročný, riaditeľ nemocnice, ktorý kandidoval za koalíciu Ľudovú stranu – Hnutie za demokratické Slovensko, Aliancia nového občana, Pravá Slovenská národná strana, Zjednotená Slovenská národná strana a získal 17561 hlasov, čo je 51,83 %.

Prenesenie kompetencií – Sociálno-právna ochrana detí a sociálna kuratela, Zák. NR SR č. 305/2005 Z. z.

Od 1. septembra 2005 nadobudol účinnosť zákon NR SR č. 355/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele (sociálna kuratela je súbor opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti poruchy a situácie, v ktorej sa nachádza dieťa alebo plnoletá fyzická osoba). Jeho prijatie vychádzalo najmä zo skutočnosti, že opatrenia sociálnej prevencie zamerané najmä na predchádzanie krízovým situáciám v rodine nedostatočne reagovalo na vývoj a zmeny v spoločnosti, na nárast kriminality detí

a mladistvých, ako aj na sociálno-patologické javy. Tento zákon by mal garantovať dieťaťu a jeho rodine ochranu, podporu a pomoc, a to osobitne v prípadoch, keď rodičia z najrôznejších dôvodov nie sú schopní, alebo ochotní zabezpečiť riadnu starostlivosť o dieťa. Zákon zavádza opatrenia sociálnoprávnej ochrany finančného charakteru, ktoré sú orientované na podporu sanácie rodín, z ktorých boli deti z rôznych dôvodov vyňaté, na vytvorenie rovnocenného náhradného prostredia deťom, ktoré nemôžu vyrastať vo vlastných rodinách a na osamostatnenie sa mladých dospelých pri odchode z detského domova.

Pre obce z tohto zákona vyplýva povinnosť:

1. Prispievať rodičom, ktorých deti sú umiestnené v detskom domove na dopravu z dôvodu návštevy dieťaťa, a to pre dve osoby 6-krát ročne do sídla detského domova, kde je dieťa umiestnené súkromným, alebo hromadným dopravným prostriedkom do hodnoty cestovného lístka Slovenskej autobusovej dopravy. Dôvodom zavedenia tohto príspevku je zachovanie vzťahov medzi dieťaťom a rodičom.
2. Prispievať na úpravu a obnovu rodinných pomerov rodičov dieťaťa alebo osôb, ktoré sa osobne o dieťa starajú. Mesačná výška finančných prostriedkov na tento účel je jedna dvanástina z 10 % sumy určenej zákonom podľa priemerných bežných výdavkov na každé dieťa vo všetkých detských domovoch. Pre rok 2005 boli tieto priemerné bežné výdavky určené sumou 226.300,- Sk, čiže jedna dvanástina vychádza na 1886 Sk. Účelom tohto príspevku je udržať dieťa čo najdlhšie v rodinnom prostredí.
3. Ak sa do jedného roka od umiestnenia dieťaťa do detského domova neupraví rodinné pomery dieťaťa tak, aby sa mohli o dieťa osobne starať jeho rodičia, obec je povinná poskytnúť dieťaťu príspevok na tvorbu úspor. Príspevok sa začína poskytovať od 1 roka po umiestnení v detskom domove. Mesačná výška finančných prostriedkov na tvorbu úspor je najmenej 10 % sumy určenej zákonom podľa priemerných bežných výdavkov na každé dieťa vo všetkých detských domovoch a to za každý začatý kalendárny mesiac, počas ktorého je dieťaťu poskytovaná starostlivosť v detskom domove. Obec poukazuje príspevok na tvorbu úspor mesačne na osobný účet dieťaťa, ktorý za týmto účelom založí a vedie. Na nakladanie s prostriedkami na účte dieťaťa je potrebný súhlas súdu.

Pomoc Tatrám

V súvislosti s kalamitou, ktorá bola spôsobená víchricou poslanci obecného zastupiteľstva schválili finančnú pomoc Vysokým Tatrám v čiastke 2.400,- Sk.

Tieto peniaze obec poskytla na základe výzvy Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) z 24. novembra 2004.

Mikroregión Magura-Strážov

Mikroregión Magura-Strážov od mája 2004 pripravuje z prostriedkov programu SAPARD svoj program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR). Koncom minulého roka bola ukončená prvá etapa PHSR – audit zdrojov. V druhej programovacej etape majú byť do procesu zapojení aj občania mikroregiónu , lebo na tomto území žijú, poznajú klady, nedostatky a potreby svojej obce a majú právo rozhodovať o svojej budúcnosti.

Dňa 24. 2. 2005 sa vo Valaskej Belej konalo prvé stretnutie pracovníkov mikroregiónu Magura-Strážov s obyvateľmi obce. Cieľom stretnutia bolo zistiť, **ako občania hodnotia súčasnú kvalitu života vo Valaskej Belej, ako si predstavujú ideálny stav v obci** –víziu, pričom táto predstava nemusí byť reálna, po čom nasledovalo **reálne zhodnotenie súčasných silných a slabých stránok obce a hľadanie možných príležitostí do budúcnosti a možných ohrození**, ktoré by mohli byť ich prekážkou . Najlepšou známku (1 – výborný stav) ohodnotili podmienky v základnej a materskej škole a možnosti vzdelávania dospelých

formou školení, kurzov, prednášok a pod., ktoré organizuje v nemalej miere i miestne kultúrne stredisko (priemerná známka 1,4 - výborný stav). Za najväčší nedostatok považujú občania pracovné príležitosti, resp. ich nedostatok. Označili ich známkou 5 – zlý stav a výšku príjmu (priemerná známka 4,1 – neuspokojivý stav). Celková kvalita života vo Valaskej Belej je podľa vyhodnotenia odpovedí ohodnotená známkou 3,4 – uspokojivý stav.

Indikátor	Škála hodnotenia					výsled. hodnotenie
	1	2	3	4	5	
Práca						
Príjem			1	10	3	4,1
Pracovné príležitosti					14	5
Rozvoj podnikania		6	8			2,6
Prístup k úverom	1	5	1	3	4	3,3
Podmienky bývania						
Stav technickej infraštruktúry			13	1		3,1
Stav životného prostredia			9	5		3,4
Stav domového a bytového fondu			12	2		3,1
Vybavenie domácností		13	1			2,1
Stav cestnej siete		2	5	6		3,3
Verejné a sociálne služby						
Doprava			3	11		3,5
Telekomunikácie, signál mob. sietí, TV signál	11	4	6	7		2,3
Materské školy, školy	10					1
Vzdelávanie, školenia	8	6				1,4
Zdravotnícke zariadenia		2	10			3,2
Úroveň poradenstva			10	1		3,1
Sociálna starostlivosť		13	1			2,1
Obchodná sieť		8	3			2,3
Inštitúcie a ich služby	1	4		11		2,1
Voľný čas a zábava						
Kultúra/ aktivity, zariadenia		14				2
Šport/ aktivity, zariadenia	1	5	4			2,3
Remeslá			6	3		3,3
Spolkový život		3	7			2,7
CVČ, mládežnícke kluby			2	7		3,8
Celková kvalita života	3,4					

Hodnotenie kvality života vo Valaskej Belej

škála hodnotenia:

- 1 – výborný stav
- 2 – dobrý stav
- 3 – uspokojivý stav
- 4 – neuspokojivý stav
- 5 – zlý stav

A takto vyzerajú predstavy občanov o budúcnosti obce:

Vízie

Ľudské zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • angažovaní obyvatelia pre veci verejné • zodpovedné správanie mladých ľudí • zlepšené ľudské vzťahy • dostatočne zabezpečené poradenstvo • aktívna spolupráca, výmena skúseností a koordinácia v rámci obcí mikroregiónu a v rámci okolitých mikroregiónov • dobrá komunikácia (záujmové združenia – obyvatelia - samospráva - podnikatelia– chalupári) • dostatok pracovných miest v obci a v jej blízkom okolí
Prírodné zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • environmentálne uvedomelí obyvatelia • zavedené alternatívne spôsoby vykurovania
Materiálne zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • verejne prístupný internet (internetizácia knižnice) • doplnený - aktualizovaný knižný fond v miestnej knižnici • vysporiadané vlastnícko-právne vzťahy • dostatok autobusových spojov • dobudovaná dopravná infraštruktúra • zrekonštruované existujúce cestné komunikácie • dobudovaná technická infraštruktúra • vybudované športové zariadenia • vybudované turistické chodníky, cyklotrasy a ich nadväznosť na existujúce cyklotrasy • vybudovaná kanalizácia a ČOV • dobudovaný vodovod • dostavané a plne využité rozostavané budovy
Ekonomické zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • dostatok investičného kapitálu • dostatok investorov • spracovávanie drevnej hmoty na území obce • využitý drevný odpad zo spracovaného dreva • lepší prístup k úverom • rozvinutý cestovný ruch, turistika, agroturistika • spropagované prírodné atraktivity obce a tradícia sklárstva • spolupráca podnikateľov z rôznych sektorov

- dostatok malých a stredných podnikateľov v obci

Čo sú v súčasnosti silné stránky a čo pocítujeme ako nedostatky?

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • existencia zručných a talentovaných ľudí • široká ponuka krúžkov a záujmových činností v ZŠ • široká ponuka kurzov, školení a prednášok pre dospelých • dostatočná sociálna starostlivosť • široká ponuka kultúrnych aktivít • ochota cestovať za prácou • výhodná geografická poloha vzhľadom na tiché a atraktívne prostredie • relatívne čisté životné prostredie • vysoký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • vyhľadávaná lokalita pre turistov • existencia športových zariadení – športové ihrisko, vlek • zavedený separovaný zber • vysoký potenciál územia pre rozširovanie turistických a cykloturistických chodníkov • potenciál územia pre podnikanie v oblasti cestovného ruchu - atraktívna lokalita, kapacita voľných budov • bohatá tradícia sklárskej výroby • vysoká miera zahraničného exportu sklárskych výrobkov • vysoký podiel lesa - potenciál pre rozvoj lesníctva a drevospracujúceho priemyslu • dostatok kapacít v pôdno-klimatických podmienkach pre chov hovädzieho dobytku, ošípaných, hydiny, oviec a kôz 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok pracovných príležitostí v obci • veľká vzdialenosť obce od priemyselných centier - možnosti zamestnania • migrácia za prácou – odliv kvalifikovanej pracovnej sily • podpriemerná mzda • mentalita ľudí - nedôvera k investorom zvonka • nedostatok vonkajších investorov • slabá motivácia detí pre zapájanie sa do záujmových činností a krúžkov ZŠ • nezáujem dospelých o školenia, kurzy, prednášky • zlý stav dopravnej infraštruktúry • nedobudovaná dopravná infraštruktúra • náročná údržba komunikácií vzhľadom na rozsiahlosť územia obce • nedobudovaná technická infraštruktúra • nevýhodná geografická poloha vzhľadom na vzdialenosť od najbližších miest – okrajová obec okresu • neekologický spôsob vykurovania • absencia kanalizácie, ČOV • enviromentálne nedisciplinované správanie obyvateľov a návštevníkov obce – čierne skládky odpadu • nemožnosť postihu znečisťovateľov životného prostredia – zlá legislatíva • obmedzenia v chránených oblastiach • nedostatočné pokrytie TV signálom a signálom telefónnych mobilných sietí • nedostatok športových zariadení • nedostatočný investičný kapitál na dostavbu a rekonštrukciu verejných budov • nedostatok autobusových spojov, vysoká cena cestovného

	<ul style="list-style-type: none"> • nevysporiadané vlastnícko-právne vzťahy - ROEP • nízka kúpyschopnosť obyvateľov • slabý investičný kapitál • nedôvera a málo skúseností v oblasti podnikania v cestovnom ruchu • decentralizácia • nedostatočná podnikateľská infraštruktúra • nízka vymožiteľnosť práva, korupcia, bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania • nízka úroveň finančnej disciplíny • zastaralé technológie • nedostatočná propagácia atraktivít územia • nedostatočne pokryté spracovateľské kapacity vlastnej surovinovej produkcie
--	---

Aké príležitosti je možné využiť na dosiahnutie rozvoja obce a čo by mohlo byť prekážkou na ich uskutočnenie?

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj turistiky a agroturistiky • podpora rozvoja služieb v oblasti cestovného ruchu • rozvoj drevárskeho a sklárskeho priemyslu • rozvoj MSP • vytváranie pracovných príležitostí • vytváranie bytových podmienok a voľnočasových aktivít pre mladých ľudí s cieľom zastaviť odliv mladých ľudí z obce • zlepšiť zdravotné a sociálne služby • využívať prostriedky EF v oblasti prevencie a znižovania nezamestnanosti • údržba existujúcich a rozširovanie nových turistických chodníkov • údržba existujúcich a rozširovanie nových cykloturistických chodníkov • využívanie alternatívnych zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> • slabý investičný kapitál • nízka miera úspešnosti projektov na podporu z prostriedkov EF • negatívne dopady rozvoja cestovného ruchu : ohrozenie súkromia, rast kriminality, vandalizmus • skepsa obyvateľov • nestabilná legislatíva • nesúhlasné stanoviská vlastníkov pozemkov so zriaďovaním turistických a cykloturistických chodníkov • vysoké počiatočné náklady na zavádzanie alternatívnych zdrojov vykurovania • nedostatok investorov • slabá kúpyschopnosť obyvateľov • konkurencia atraktívnejších lokalít s rozvinutým cestovným ruchom mimo katastra obce

<ul style="list-style-type: none"> • budovanie kanalizácie a ČOV • využívanie podporných programov EÚ v oblasti životného prostredia • dobudovanie vodovodu • výstavba športových zariadení • rekonštrukcia a budovanie technickej infraštruktúry • rekonštrukcia a budovanie dopravnej infraštruktúry • posilnenie TV signálu a signálu mobilných sietí • rekonštrukcia , modernizácia a budovanie športových a voľnočasových zariadení • zriadenie verejne prístupného internetu – internetizácia knižnice • využívanie prostriedkov EF na rekonštrukciu, modernizáciu a budovanie športových a voľnočasových zariadení • rozvoj poľnohospodárstva • využitie voľných bytov na poskytovanie ubytovacích služieb • vytváranie priaznivých podmienok pre investorov • zvýšiť objem finalizácie vlastnej surovinovej produkcie (poľnohospodárstvo a lesníctvo) • inovácia a modernizácia technológií • kooperácia podnikateľov v rámci všetkých troch sektorov (spolupráca poľnohospodárov, remeselníkov a poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu) • spolupráca podnikateľov s tretím sektorom, samosprávou • využívanie prostriedkov z EÚ v oblasti modernizácie a zavádzania nových technológií, budovanie a rekonštrukciu zariadení poskytujúcich služby cestovného ruchu, rozvoja poľnohospodárstva	
--	--

Kontrolór obce

Od 1. 1. 2005 bola zvolená za hlavného kontrolóra obce Valaská Belá Ing. Anna Sobotová, bytom Kostolná Ves 172 s výkonom funkcie pre Obec Valaská Belá na 25 hodín mesačne.

Separovaný zber odpadu – zmena zmluvných podmienok

Na svojom zasadnutí 23. februára 2005 schválilo obecné zastupiteľstvo zmenu zmluvných podmienok na separovaný zber odpadu.

Separovaný zber odpadu doteraz robila spoločnosť ENZO-VERONIKA-VES, a. s., Dežerice. Podľa zmluvy s uvedenou spoločnosťou má táto záväzok pripraviť a realizovať projekt separácie odpadov s možnosťou čerpania prostriedkov zo zdrojov Európskej únie (EÚ), ako aj zo zdrojov Štátneho rozpočtu. Pri príprave projektu zistili skutočnosti, na základe ktorých je potrebná zmena zmluvných vzťahov. Spoločnosť ENZO-VERONIKA-VES, a. s., môže ako podnikateľský subjekt žiadať maximálny podiel financovania zo zdrojov EU 65 %. Avšak keby spolupracujúce obce založili združenie, mohli by žiadať až 95 % oprávnených nákladov. Z tohto dôvodu bolo založené združenie samospráv NEOS, ktorého člnom sa stala i naša obec a tým sme mohli eliminovať potrebu vlastných nákladov na realizáciu zberu odpadu iba vo výške 5 %. Združenie NEOS sa navyše zaviazalo, že nebude od samospráv požadovať žiadne finančné prostriedky a prístupím k spoločnosti NEOS sa i naša obec stala spoluvlastníkom finančných prostriedkov získaných zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Sebedružka – dotácia

Občianske združenie Sebedružka Valaská Belá požiadala o jednorazovú mimoriadnu dotáciu na náklady súvisiace so zabezpečením činnosti vo výške 5.000,- Sk.

Na zasadnutí v mesiaci august 2005 poslanci dotáciu schválili.

Komisia ochrany verejného poriadku

Predsedom komisie ochrany verejného poriadku je poslanec obecného zastupiteľstva Tomáš Sýkora. Členovia komisie sú: Anton Cigáň, prom. právnik Peter Iskra, zapisovateľka Zuzana Novotková.

Zasadnutia komisie sú zvolávané na základe sťažností občanov. Počas I. polroka 2005 komisia riešila napríklad sporné užívanie spoločného dvora. Podľa právneho zástupcu, ktorý sťažovateľov zastupoval, išlo o porušovanie ich vlastníckych práv a poškodzovanie vlastníckych práv k užívaným nehnuteľnostiam.

Predmetom druhej sťažnosti bol spor susedov - podmáčanie pozemku z dôvodu pretekania odpadovej vody. Komisia uskutočnila miestne šetrenie a skonštatovala, že vlastník nehnuteľností je povinný dodržiavať občiansky zákonník v znení „zdržať sa všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného, alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv“. Počas miestneho šetrenia došlo k dohode medzi účastníkmi sporu, avšak v dohodnutom termíne na odstránenie predmetu sporu neboli splnené dané podmienky. Komisia ustanovila

náhradný termín, ale ani v tomto termíne nebol problém odstránený a členovia komisie odporučili sťažovateľovi riešiť vec cestou súdu.

25. mája bola na Obecný úrad vo Valaskej Belej doručená sťažnosť, ktorej predmetom bolo vyvlastňovanie spoločných dvorov. Pretože riešiť predmetnú záležitosť nie je v kompetencii obce, ani komisie ochrany verejného poriadku, upozornili sťažovateľku, že sťažnosť môže riešiť len cestou súdu.

Členovia komisie po zhodnotení dospeli k záveru, že sťažnosti sa prevažne týkajú zlých susedských vzťahov. Všetky sťažnosti sa snažia riešiť predovšetkým dohodou a zmierom, čo nie je vždy možné, pretože občania majú rôzne povahy a názory.

Obchody, služby, živnosti

Predaj budovy knižnice

V máji 2005 prejavili záujem Dr. Anton Kurinec a Pavol Siekel, obaja bývalí občania Valaskej Belej a momentálne bývajúci v Bratislave, o odkúpenie budovy ľudovej knižnice, ktorá sa nachádza pod základnou školou a v minulosti slúžila ako materská škola a osobitná škola. V podnikateľskom zámere uviedli, že by chceli podnikat' v oblasti cestovného ruchu, vzdelávacích, športových a kultúrnych akcií. K predaju sa vyjadrila aj riaditeľka miestneho kultúrneho strediska Elena Kopčanová. Oboznámila poslancov s počtom návštevníkov miestnej knižnice a s prevádzkovými nákladmi. Nesúhlasila s alternatívou presunu knižnice do priestorov základnej školy.

Napriek tomu sa budova predala záujemcom za cenu 700.000,- Sk.

Knižnica bola presunutá do priestorov základnej školy – vedľajšia budova jedálne a družiny a obec za priestory platí škole 4.000,- Sk mesačne.

Reštaurácia Belanka – zníženie nájmu

Na septembrovej schôdzi obecného zastupiteľstva poslanci prerokovali žiadosť Daniely Beňovej, občianky Ilavy, ktorá má v prenájme Reštauráciu Belanka, o zníženie nájomného v priestoroch kuchyne a jedálne na polovicu – zo 600,- Sk za m² na 300,- Sk za m² a o zabezpečenie vykurovania priestorov vlastným kúrením – vybudovaním dvoch krbov. Taktiež žiadala odstúpenie prevádzky tretej osobe, pretože sa jej naskytla výhodná práca v zahraničí. Poslanci však túto žiadosť zamietli, pretože prenajaté priestory tvoria jeden celok a nie je možné ich vyňať z nájomnej zmluvy. Vykurovanie prevádzky zabezpečuje obec ako prenajímateľ. Dočasné odstúpenie prenajatých priestorov vylučuje nájomná zmluva. Nesúhlasili ani so znížením nájmu. Na základe toho pani Daniela Beňová vypovedala zmluvu o nájme nebytových priestorov. Na zasadnutí obecného zastupiteľstva v mesiaci októbri schválili poslanci novú zmluvu o prenájme nebytových priestorov Reštaurácie Belanka s občiankou Valaskej Belej Janou Januškovou za tých istých podmienok aké mala predchádzajúca nájomníčka.

Zdravotníctvo a sociálne pomery, životná úroveň

Záchranná zdravotná služba

Na zasadnutí májového obecného zastupiteľstva starosta obce Ing. Jozef Mulinka predložil zmluvu o budúcej zmluve o nájme nebytových priestorov zdravotného strediska, ktoré sú potrebné na prevádzkovanie záchrannej zdravotnej služby. Zmluva bola uzavretá s Nemocnicou s poliklinikou so sídlom v Bojniciach a s Rýchlou zdravotnou službou (RZS), a. s. Bánovce nad Bebravou. Poslanci zmluvy schválili. Rýchla zdravotná služba začala v našej obci fungovať od 1. 7. 2005.

Odpustenie nájmu

Na svojom marcovom zasadnutí poslanci schválili odpustenie nájmu za nebytové priestory detskej ambulancie v budove zdravotného strediska vo Valaskej Belej pre MUDr. Alenu Karasovú – detskú lekárku do 31. 12. 2005.

Nezamestnanosť

Oproti roku 2004 nezamestnanosť vo Valaskej Belej klesla skoro o dve percentá. K 31.12. 2005 bola nezamestnanosť 9,01 %. Počet nezamestnaných bol 117, z toho 50 žien. Z množstva 117 nezamestnaných boli 2 do 19 rokov, 17 od 20-29 rokov, 27 od 30-39 rokov, 36 od 40-49 rokov a 35 nad 50 rokov.

Najvyššia miera nezamestnanosti v okrese bola v Chvojnici – 25,00 %, najmenšia nezamestnanosť bola v Dolných Vesteniciach – 5,01 % a v Bojniciach – 5,32 %. Z okolitých obcí v Čavoji bola 8,00 %-ná nezamestnanosť, v Liešťanoch 11,45 %-ná nezamestnanosť a v Nitrianskom Rudne 7,40 %-ná nezamestnanosť. Okresné mesto Prievidza mala k 31. 12. 2005 8,19 %-nú nezamestnanosť a spolu za okres Prievidza bola 8,90 %-ná nezamestnanosť.

Nezamestnanosť by bola vo Valaskej Belej ešte oveľa vyššie, keby sa prevažne mladí ľudia nezamestnávali v zahraničí. Je to tradícia, že sa neboja vycestovať za prácou, veď už naši starí a prastarí rodičia chodili po celej Európe ako podomoví oknári a koncom dvadsiatych rokov sa za chlebom sťahovali až do Argentíny.

V dnešnej dobe pracuje vo svete 114 našich občanov.

KRAJINA	POČET OBČANOV
Česká republika	63
Nemecko	18
Anglicko	15
Írsko	4
Francúzsko	3
Kanada	3
Maďarsko	2
Taliansko	2

Malorka	1
Rakúsko	1
Španielsko	1
Fínsko	1
Spolu:	114

Školstvo a kultúra, cirkevný život

V školskom roku 2004/2005 navštevovalo základnú školu 237 žiakov. V škole bolo zamestnaných 27 ľudí, z toho 17 pedagogických zamestnancov. Celý vyučovací proces bol sústredený v hlavnej budove. Na vzdelávaciu činnosť bol využívaný rozsiahly športový areál a školská záhrada. V hlavnej budove je 10 tried, 5 špeciálnych učební (dielne, učebňa fyziky a chémie, počítačová učebňa, učebňa zemepisu a dejepisu, prírodopisná učebňa), telocvična. Súčasťou budovy sú 4 služobné byty, z toho 3 sú momentálne obývané.

Vedľajšia budova slúži ako kuchyňa, jedáleň, jedáleň pre cudzích strávníkov, kancelária vedúcej stravovne, školská družina, sklad, posilňovňa a trieda slúžiaca na krúžkovú činnosť.

Zameranie školy a jej koncepcia

Cieľom výchovy a vzdelávania je odštartovať a postupne prechádzať k humanisticko-tvorivej koncepcii. Vedenie školy si vytýčilo dominantné úlohy:

- zvyšovať vzdelanostnú úroveň
- podporovať informačné a komunikačné technológie
- prehľbovať jazykové kompetencie.

Najviac sa podarilo podporovať informačné a komunikačné technológie.

V školskom roku 2004/2005 sa v ročníkoch 1 – 4 vyučovalo podľa základného variantu a v ročníkoch 5 – 9 podľa variantu č. 2.

Realizovali sa projekty:

- živly
- zelená škola
- triedenie odpadu
- otvorená škola – ŠPORT s dotáciou 50.000,- Sk
- otvorená škola – INFOVEK s dotáciou 100.000,- Sk.

Kádrové obsadenie školy

Riaditeľ:	Mgr. Ingrid Príbelszká
Zástupca riaditeľa školy:	Mgr. Herta Dušičková
Výchovný poradca:	Mgr. Bibiana Pružincová
Predseda rady školy:	Mgr. Bibiana Pružincová
Predseda rady rodičov:	Jana Lapšová
Zástupca zamestnancov:	Anna Matlová
Ekonomka pre rozpočet a mzdy:	Martina Prostredná
Tajomníčka:	Ing. Blanka Krpelanová

Na základe stratégie školy a rozhodnutia pedagogickej rady sa v tomto školskom roku vyučovali i povinne voliteľné predmety:

- cvičenia zo slovenského jazyka
- riešenie matematických problémov

V ročníkoch 1 – 4 sa vyučovali nepovinné predmety:

- náboženská výchova
- nemecký jazyk

V ročníkoch 5 – 9 sa vyučovali nepovinné predmety:

- práca s počítačom
- výtvarné spracovanie materiálu
- pohybová príprava
- cvičenia zo slovenského jazyka

Na základe rozhodnutia pedagogickej rady sa v ročníkoch 5 – 9 slovne hodnotili výchovy: telesná, výtvarná, technická a hudobná. Etická a náboženská výchova sa neklasifikovali.

V tomto školskom roku bolo vymeškaných 15.905 hodín, čo je priemer na jedného žiaka 67,1 hodina. Počet neospravedlnených hodín bol 14 a bolo evidovaných 15 priestupkov. Znížené známky zo správania malo 5 detí, všetci z ročníkov 5 – 9.

Rozmiestnenie absolventov v školskom roku 2004/2005

Deviaty ročník ukončilo 16 žiakov, ktorí boli prijatí na rôzne stredné školy.

1. Stredná priemyselná škola odevná Trenčín – Eliška Jurkovičová (propagačná grafika)
2. Konzervatórium Žilina – Helena Golejová (odborná hra na husle)
3. Združená stredná škola hotelových služieb a obchodu v Prievidzi –
  - Michaela Furková (odbor čašník, 4-ročný študijný odbor)
  - Michaela Miháľková (odbor čašník)
  - Alena Falátová (odbor kuchár, 3-ročný učebný odbor)
  - Sandra Kodajová (odbor kuchár)
  - Martin Slugeň (odbor kuchár)
4. Stredná priemyselná škola strojárská – Jaroslav Trn (strojárstvo)
5. Stredné odborné učilište elektrotechnické Dubnica nad Váhom –
  - Jana Sýkorová (obchodný pracovník, 4-ročný študijný odbor)
  - Vladimír Golej (obrábač kovov, 3-ročný učebný odbor)
  - Michal Petráš (inštalatér)
  - Peter Sýkora (obrábač kovov)
  - Vladimír Šimon (autoelektrikár)
6. Stredné odborné učilište Falešníka Prievidza –
  - Viliam Kršák (mechanik – opravár cestných motorových vozidiel)
  - Rastislav Obuch (mechanik – opravár cestných motorových vozidiel)
7. Združená stredná škola chemická Nováky –
  - Ondrej Minár (mechanik – opravár plynových zariadení)

Školský klub detí

Školský klub detí funguje v prístavbe základnej školy. Jeho vedúcou je pani Anna Matlová. Pedagogický prístup je orientovaný na posilňovanie humánnych, priateľských

vzťahov medzi rovesníkmi, na rozvíjanie prosociálneho správania, rešpektovanie individuálnych osobitostí, potrieb a záujmov.

V tomto školskom roku navštevovalo školský klub detí 38 žiakov.

Počas rekreačnej a odpočinkovej činnosti sa žiaci venovali hrám podľa vlastného výberu, spoločenským hrám, odpočinku a relaxácii po vyučovaní.

Záujmová činnosť zahŕňa rôzne športové popoludnia, súťažné hry s loptou, futbalový turnaj, turnaj vo vybíjanej, súťažné popoludnie pri príležitosti medzinárodného dňa detí. V zimnom období sa sánkujú, hrajú sa na snehu – súťaž o najkrajšieho snehuliaka.

Ďalej to boli vychádzky do prírody, hry v prírode, pozorovanie zmien v prírode, vychádzky v rámci obce s heslom „Poznaj svoju obec a okolie“.

V školskom klube detí sa žiaci zaoberali i výtvarnou činnosťou a prácou s odpadovým materiálom a takýmto spôsobom si spríjemnili a vyzdobili priestory. Výtvarné práce boli prezentované na výstave v kultúrnom dome pri príležitosti dňa matiek.

Žiaci sa podieľali na výzdobe priestorov jedálne pri príležitosti tekvicovej šou, výzdobe a príprave telocvične na maškarný ples a oslavy pod jedličkou. Spoločne navštevovali miestnu ľudovú knižnicu a svoje zručnosti v ovládaní počítačov využívali pri hrách a písaní domácich úloh. Pripravovali si i kvízové popoludnia.

Vedúca školského klubu detí na žiadosť rodičov venovala zvýšenú pozornosť písomnej príprave žiakov na vyučovanie, didaktickým hrám na upevnenie učiva a čítaniu.

Počas všetkých činností dbala hlavne na správne formovanie charakteru, výchovu k zodpovednosti, dodržiavanie školského poriadku a na bezpečnosť pri hrách.

Žiaci svojpomocne obalili poškodené sedačky na stoličkách s látky zo závesov.

Vďaka sponzorom vedúca zakúpila do školského klubu detí aj hry a športové potreby.

Kružková činnosť

Žiaci mali možnosť formou kružkovej činnosti naplniť svoj voľný čas podľa osobných záľub. Mali možnosť vybrať si z nasledovných kružkov: počítačový kružok Baltík, výtvarný kružok, folklórny kružok, kružok Ekohliadka, literárno-dramatický kružok, divadelný kružok, matematický kružok, turistický kružok a futbalový kružok.

Školský časopis

V školskom roku 2004/2005 začali žiaci základnej školy vydávať prostredníctvom literárno-dramatického kružku časopis Školské noviny. Vydali tri čísla a jedno mimoriadne číslo pre rodičov detí budúcich prvákov. Veľkú zásluhu, okrem detí, má na vydávaní časopisu pani učiteľka Mgr. Bibiana Pružincová. Pod jej vedením členovia literárno-dramatického kružku pripravujú reportáže, pani učiteľka Mgr. Natália Juríková, ktorá spracováva materiál v počítači a vydávanie časopisu zvláda po stránke technickej. Žiaci na počítačovom kružku pripravujú grafické materiály do jednotlivých čísiel.

Súťaže

Škola sa pravidelne zapája do rôznych súťaží v rámci okresu a kraja a neraz sa naši žiaci dostanú i na celoslovenské kolá.

V tomto školskom roku sa Barbora Kurincová umiestnila na prvom mieste v rámci okresu a na 12. mieste v rámci kraja na Geografickej olympiáde. Na tejto olympiáde sa Lucia Lagínová umiestnila v rámci okresu na treťom mieste.

Kristína Obuchová sa umiestnila v rámci okresu na 3. mieste v literárnej súťaži Európa v škole. V súťaži Hypericum družstvo žiačok Lucia Lagínová, Lenka Repková, Ivana Grambličková, Dominika Šebová, Petra Slugeňová umiestnilo v rámci okresu na 3. mieste. V skoku do výšky sa Lenka Bagínová umiestnila na prvom mieste v okresnej a na 6. mieste v krajskej súťaži.

Prázdninová činnosť

Počas prázdnin ponúkali pedagogickí zamestnanci žiakom i širokej verejnosti činnosť pod názvom Prázdninová otvorená škola.

Žiaci mali možnosť športovo sa realizovať v mesiaci júl v areáli základnej školy v čase od 10. – 12. hodiny a od 17. – 19. hodiny.

Škola zároveň od 11. júla do 15. júla v čase od 15. – 17. hodiny poskytovala počítačové aktivity, žiaci i široká verejnosť mali možnosť zdokonaľiť sa v ovládaní počítačov využívaním počítačovej učebne.

Počas prázdnin sa organizovali dva letné tábory pre žiakov z iných škôl. Podarilo sa tak spropagovať náš región a získať finančné prostriedky.

Finančná pomoc od obce

V mesiaci január schválili poslanci obecného zastupiteľstva základnej škole finančnú pomoc vo výške 10.000,- Sk na odstránenie závady spôsobenej odstavením jedného radu radiátorov v telocvični základnej školy.

Vo februári 2005 schválilo obecné zastupiteľstvo finančný príspevok na lyžiarsky výcvik pre žiakov základnej školy vo výške 2.000,- Sk.

Na svojom zasadnutí v marci 2005 obecné zastupiteľstvo schválilo zabezpečenie povinného finančného krytia do výšky 20.000,- Sk na projekt INFOVEK pre Základnú školu vo Valaskej Belej.

V mesiaci november poslanci schválili Školskému klubu detí pri Základnej škole príspevok na nákup spoločenských hier, kníh, hračiek a učebných pomôcok vo výške 10.000,- Sk.

Oprava fasády kostola

Z dôvodu poškodenej fasády Rímsko-katolíckeho kostola vo Valaskej Belej bola nutná rekonštrukcia. Na oprave pracovali dobrovoľníci – muži z obce, ako aj pracovníci malých obecných služieb (nezamestnaní) a pracovníci obce, ktorí bolo v trvalom pracovnom pomere, najmä murári a tesári. Opravovala sa hlavne veža kostola, ktorá bola najviac poškodená. Po postavení lešenia sa urobili najskôr murárske práce, omietanie, siet'ovanie líčenie a napokon vonkajší náter kostola a sokel.

Telovýchova a šport

Komisia telovýchovy, športu a kultúry

Predsedom komisie je Ing. Miloš Cúcik a členmi Mgr. Herta Dušičková, Vendelín Pružinec, Elena Kopčanová a Milan Guláš.

Prvou úlohou, ktorou sa komisia zaoberala bola príprava druhého fašiangového plesu. Táto úloha bola zvládnutá veľmi dobre, bol zaujímavý program a bohatšia tombola ako na predchádzajúcom plese. Druhou úlohou boli oslavy medzinárodného dňa detí, ktoré sa konali na futbalovom ihrisku v Škrípove. Oslavy boli úspešné.

Ako všetci vieme, športom číslom jeden v našej obci je futbal. Mužstvo seniorov pôsobí v II. triede. V súčasnosti sa vedenie klubu i futbalisti snažia o postup do vyššej triedy. Podarilo sa vybaviť prestupy a hosťovanie niektorých hráčov, napr. prestup Pavla Siekla, dlhodobej opory zadných radov Dolných Vesteníc, na hosťovanie prišli P. Dušička a S. Hrdý, naspäť z Púchova sa vrátil Rast'o Cigáň a z dorastu prišiel Štefan Luchava.

Jesenné výsledky neboli také, ako si naši fanúšikovia predstavovali, pretože sme so slabými mužstvami stratili 7 bodov, ale nakoniec mužstvo seniorov prezimuje na druhom mieste. V našej obci pôsobí okrem mužstva seniorov aj mužstvo dorastu a starších žiakov. Mužstvo dorastu po jesennej časti skončilo na 10. mieste. Veľkú radosť nám robí mužstvo starších žiakov, ktoré po jesennej časti skončilo na prvom mieste a to tak, že všetky svoje zápasy vyhralo.

26. júna sa konal turnaj po názvom BELÁ CUP. Organizátorom tohto podujatia v tomto roku bola obec Spišská Belá. Na turnaji sa náš futbalový klub nezúčastnil. Športové aktivity vyvíja i základná škola, kde funguje futbalový krúžok. Do 31. 5. ho viedol Ing. Miloš Cúcik a vystriedal ho Peter Pružinec.

Osobnosti obce

Jerry Jaroslav Krúpa

Narodil sa 5. februára 1937 vo Valaskej Belej. Základné školy vychodil v rodisku, v Krompachoch a v Bratislave. Bratislava bola jeho domovom od roku 1947 do októbra 1964. V roku 1956 maturoval na Chemickej priemyslovke v Bratislave. Pracoval v chemickom priemysle a od roku 1961 v chemickom výskume. Popri práci začal študovať na Fakulte ekonomickej chémie Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. V roku 1964 utiekol cez Taliansko do USA. Po príchode do USA v roku 1965 začal študovať popri práci. Najprv angličtinu. V roku 1975 úspešne ukončil štúdium na Alexander Hamilton Institute v New Yorku, kde študoval business. Od roku 1978 do 1986 študoval prírodné vedy na Fairleigh Dickinson University a na Thomas Edison State College v New Jersey. V USA sa stal stúpencom agnosticizmu, ale štúdium a životné skúsenosti ho priviedli späť do katolíckej cirkvi.

Od príchodu do USA sa v New Yorku zapojil do kultúrnej a politickej práce v slovensko-amerických organizáciách. V roku 1967 spoluzakladá Slovensko-americké kultúrne stredisko, ktorého bol dva razy predsedom generálnym tajomníkom. Vypracoval stanovy pre túto organizáciu, založil a bol šéfredaktorom časopisu Slobodná tribúna. V roku 1976, na dvesté výročie vzniku USA, inicioval postavenie pomníka majorovi Jánovi Polereckému (po otcovi Slovákov), ktorý bol jedným z francúzskych veliteľov husárov Armády generála

Rochembeaua, ktorí podstatne pomohli generálovi Washingtonovi vybojovať samostatnosť amerických kolónií od Veľkej Británie. Pomník ozdobuje Trinity Plaza mesta Yankers severne od New York City.

Jerry Jaroslav Krúpa je jedným zo zakladajúcich členov Svetového kongresu Slovákov (1970) a bol aktívnym členom prvého redakčného kolektívu publikácie SKS Bulletin. V kritických rokoch slovenskej histórie 1990-93 vypracoval štúdiu Konkrétne kroky k samostatnosti SR, ktorá sa stala základom pre Rezolúciu Predsedníctva Svetového kongresu Slovákov, ktoré sa konalo 3. a 4. 11. 1990 v Quebec City.

Vedecká činnosť.

Od roku 1958 v Bratislave úspešne pracoval v chemickom priemysle a v chemickom výskume. V USA, od roku 1967 do 1999, pokračoval vo výskumnej práci. Predovšetkým vo výskume nových detergentov, saponátov, toaletných a transparentných mydiel a chemických procesov. Jeho šesť patentov je registrovaných v USA, v Kanade a v EU. V roku 1985-6, v rámci štúdia na Fairleigh Dickonson University v New Jersey, robil teoretický výskum vplyvu akumínia na ľudský organizmus. Prišiel k uzáveru, že akumulácia alumínia v organizme môže spôsobiť, alebo zhoršiť Alzheimerovu chorobu.

Literárna činnosť.

Pri príležitosti stého výročia narodenia dr. gen. Milana Rastislava Štefánika inicioval vydanie zborníka o Štefánikovi v angličtine. Najväčšiu časť knihy tvorí štúdia profesora Milana S. Ďuricu: Milan R. Štefánik and his tragic death in the light of Italian military documents, ktorá vyšla v Slovak Studies X, v roku 1970. Slovensko-americké kultúrne stredisko v New Yorku knihu vydalo v roku 1981. Krúpa je jeden z prekladateľov a editorov publikácie.

Krúpovu prvú samostatnú knihu *Láska a myšlienky* vydalo Slovensko-Americké kultúrne stredisko v New Yorku, v roku 1987. Skladá sa z troch častí. Prvá je zbierka patriotických a milostných básní, v ktorých autor vyjadruje svoje túžby po národnej slobode. Druhá časť sú výroky-myšlienky. Tretia časť sú dve poviedky. Sen dobrého Čechoslováka Honzu je satira o čechoslovakizme. Jedno ráno Jozefa Slováka je science fiction. Ďalšia kniha, *Cesta k úspechu*, vyšla v roku 1995 v Bratislave z prostriedkov nadácie Korene. Krúpa túto knihu v roku 2000 uverejnil ako prvú slovenskú knižnú publikáciu na internete. Jeho ďalšou knihou je *Rastislavou Otčenáš*.

Členstvo v organizáciách.

Jerry Jaroslav Krúpa je členom Národného slovenského spolku, Slovenského katolíckeho sokola, Svetového kongresu Slovákov, Slovenskej ligy v Amerike. Je zakladateľom spevokolu Tatra Slovenskej záhrady vo Winter Parku na Floride.

J.J. Krúpa a jeho manželka Mária, rodená Mešťánková, žijú od roku 1999 na Floride. Majú dve dospelé deti. Roman dokončil štúdium naturopathickej medicíny v štáte Oregon. Diana Barbora Slovakia dokončila vysokú obchodnú školu a žije v štáte New Jersey.

Obyvateľstvo

K 31. 12. 2005 mala obec Valaská Belá 2432 obyvateľov, z toho 1205 mužov. Narodilo sa 23 detí, z toho 12 chlapcov. Zomrelo 33 ľudí, z toho 20 mužov. Pristáhovalo sa 30 ľudí, odsťahovalo sa 31 ľudí. V roku 2005 bolo uzavretých 18 manželstiev.

100 ročné jubileum – p. Cecília Sondorová

21. novembra 2005 oslávila svoje sté narodeniny naša občianka Cecília Sondorová rod. Toporová. Momentálne je v starostlivosti svojej dcéry Alžbety Kučerovej. Našej najstaršej občianke zagrataloval okrem rozvetvenej rodiny i starosta obce Valaská Belá Ing. Jozef Mulinka.

Niečo z histórie

Podľa „Lexikóna obcí Slovenskej republiky z roku 1942“ Štátneho štatistického úradu v Bratislave mala obec Valaská Belá v roku 1942 až 5059 obyvateľov a 937 domov. Naša obec mala po Handlovej najviac obyvateľov a domov v okrese Prievidza. Tieto údaje boli zverejnené pri príležitosti súpisu Židov, ktoré sa v tom období robili.

Stav počtu osôb uvedených v Súpise Židov z roku 1942. (Okres Prievidza)

názov obce	počet domov	počet obyvateľov	počet osôb v Súpise Židov
Bojnice	330	1690	3
Čavoj	284	1693	0
Diviacka Nová Ves	143	736	26
Diviaky nad Nitricou	108	521	2
Dlžín	78	337	0
Dobročná	81	336	0
Dolné Vestenice	212	871	2
Handlová	1348	10904	3
Ješkova Ves	51	207	2
Kostolná Ves	83	323	5
Liešťany	117	472	7
Lomnica	61	298	0
Mačov	56	270	3
Nemecké Pravno	472	1886	0
Nevidzany	106	385	0
Nitrianske Rudno	178	802	18
Prievidza	773	4578	416
Rudnianska Lehota	125	546	0
Seč	78	344	0
Temeš	69	435	0
Tužina	648	3022	0
Valaská Belá	937	5059	0

Iné

Záhľadné zvitky

Teraz, bratku, k Tvojmu listu. Píšeš ako historik že pokiaľ si žil na Slovensku, nikdy si nepočul, že Valaská Belá patrila do Nitrianskej župy, že si to musel čítať až v Amerike. No pravdaže, Belá ešte patrí do hornej Nitry. Špekuluješ, že ozaj, či Pribina alebo Svätopluk tam do tých hôr nechodili poľovať na jelene a medvede. A prečo nie? Ak by si Ty bol taký veľký chabrňák, či by si nevybehol na koni povedľa rieky Nitry, Nitrice, Belianky naháňať vysokú až na Homôlku? Aj fajnové pstruhy by Ti v Belianke honelníci nachytali. Ved' to všetko bolo ich. Morava, Dyjava, Myjava, Bečava, Trnava, Nitrava, Orava, Ondava, Rimava, Dunava aj Tisava. To všetko im patrilo.

Keď sme pri tej Tvojej Belej, poviem Ti jednu historiku, ktorá sa u nás v rodine spomína. Napadlo mi to teraz, čo ten starký s fúzami nám hovoril o popísaných kožiach. Je to o mojom prapradedovi, študentovi z Omšenia. Ten môj prapradedo Martin bol vraj taký svetobežník. Chodil po svete, túlal sa krajinami, kade mohol. Svet ho vraj vždy vábil. Aj zomrel niekde v cudzine, nikto nevie kde, vraj v napoleonských vojnách.

Martinov otec chcel mať syna študovaného, tak ho vraj poslal do Trnavy do škôl. Každé prázdniny chodil domov. Vieš, ako sa voľakedy cestovalo. Keď furman odviezol študenta na voze, dobre, keď sa neušlo alebo furmana nebolo, tak sa išlo pešibusom. Tí naši predkovia museli mať dobrú kondičku!

Obyčajne vraj z Trnavy chodieval domov hore po ceste povedľa Váhu, cez Trenčín, Teplice a už bol doma v Omšeni. Ale jedny prázdniny sa Martinko dal povedľa Nitry a Nitrice, cez Topoľčany, Hradište, Lieštany cez Valaskú Belú na Homôlku a tak do Omšenia. Aj že ho divé zvery napadli. To vieš, študenti chcú všetko vidieť, vedieť a zažiť.

Keď prišiel do Belianskeho chotára, stále sa držal popri rieke, ktorú si Belianci lokálpatrioticky volajú Belanka. Môj dedo sa vždy rozčuľoval, že tá obec by sa mala volať Biela a rieka Bielanka.

Lebo vraj staroslovenské slovo belo, bela v modernej slovenčine je biely, biela. Vraj keď maďarskí votrelci mali s našimi pramatkami dieťa, a to nebolo tmavé a mongoloidné ako Maďari, ale pekné biele, tak si ho pomenovali Belo. Tie mená Maďari doteraz používajú: Belo, Béla. Dnes by sa všetci Bélovci mali volať Bielovci. Takto môj dedo. Mal to napísať gramatikárom.

Ale naspäť k Martinovi. V tom belianskom chotári chytila ho veľká búrka a hrmavica-blýskanica. Voda sa valila zovšadiaľ, skoro ho vraj uchytilo. Aby ho nevzalo, tak sa vyškriabal vyššie, kdesi pod horu, až sa dostal do akejsi menšej jaskynky. Dážď a hrmavica ho tam držali niekoľko hodín. On vraj z dlhej chvíle, len tak, začal palicou rýpať v jednom rohu do zeme. Na jeho prekvapenie dorýpal sa k akémusi okovanému súdku. Tak ten súdok aj vykopal. Myslel si, že našiel nejaký veľký zlatý poklad. Drevo bolo vraj väčšinou nahnité, tak ho ľahko rozbil. Ale sa veľmi prekvapil, keď v sude nebolo ani zlato, ani dukáty, ale akési staré kožené zvitky.

Aj sa mu potom nasmievali: Martin, čo kopal zlato a vykopal staré kože. Tie zvitky, bolo ich dvanásť, boli napísané - vyryté v latinčine, v gréčtine a po staroslovensky, v hlaholike. Keď dážd' ustal, strčil zvitky do prázdnej kapsy od proviantu a dal sa po tme a v blate hľadať faru. Taký bol zvyk študentov. Kňazi vždy pomáhali študentom. Aj prespať im dali, aj ich nachovali. Na tej fare sa zdržal tri dni. Belianskeho starého kňaza kožené zvitky ohromne zaujímali. Múdry bol a vzdelaný, bol členom bernoľákovského Učeného tovarišstva. Za tie tri dni sa kňazovi podarilo veľa preložiť. Vylúštiť nielen latinčinu a gréčtinu, ale aj veľa zo staroslovenčiny. Považoval to za veľmi cenný nález. Povedal Martinovi, že našiel viac ako

zlato.

Podľa toho kňaza boli to vraj nejaké inštrukcie, lekcie, akési pravidlá do života. Pravdepodobne pre šľachtickú, vladársku, slobodnú mládež. Boli tam základy kresťanskej viery, pravidlá, ako sa správať, aký život viesť, aby ľudia boli úspešní, ako vládnuť, ako byť spravodlivý ku každému, ako byť vždy usilovný, odvážny, šľachetný. Inštrukcie pre mužov i ženy, ako sa vzájomne milovať, rešpektovať, ako byť mierny k deťom, ako žena má byť oddaná mužovi, ako muž má ženu chrániť až do smrti, ako si odpúšťať, ako byť morálny a slobodný. Také kresťanské naučenia, ako sa zla a nepriateľa nebáť a vždy robiť dobro. Môj otec mi to vždy dával ako príklad do života. Hovorieval: Naši starí vedeli, čo a ako majú žiť, a ty nevieš!

Keď sa nad tým zamyslíš, ľudia, pre ktorých to bolo určené, museli byť vzdelaní v troch jazykoch. Vždy sme špekulovali, kto tie zvitky tam zakopal. A ako to, že ich nikto dovtedy neobjavil? Keďže boli písané aj v hlaholike, tak museli byť staré, možno z čias panovníka Rastislava, Svätopluka I. alebo Svätopluka II. Iste ich musel spísať nejaký vzdelaný slovensko-katolícky kňaz v časoch sv. Cyrila a Metoda.

Možno nejaký mladý slovenský šľachtic utekal pred inváziou divokých aziatov, schoval si to tam, aby si po to prišiel po boji, ale bol zabitý a už sa po svojej drahocennej zvitky nikdy nevrátil...

Beliansky kňaz si všetky zvitky vraj nechal, že ich bude študovať ďalej a potom ich dá na vyššie úrady. Možno skončili v Nitre, možno v Ostrihome, možno v Budapešti. Martin sa na Belej o nejaké tri roky, už ako vyštudovaný, zastavil. Ale ten múdry kňaz bol už mŕtvy a tajomstvo zvitkov odišlo s ním. O osude tých vzácnych zvitkov nikto viac nepočul. A Martin sa za nejaký čas vytratil do sveta hľadať šťastie. Vedeli, že bol za čas v Taliansku, potom vo Francúzsku, ale o ďalšom jeho osude, ako ani o tých zvitkoch, nikto nič nevie.

Bratku, dost som Ti toho dnes popísal, horúco je, žena ma volá, aby sme si išli zaplávať. Maj sa dobre, drž sa, nedaj sa a nestráť sa v tom cudzom svete. Ozvi sa príležitostne zase Ty, aby Ťa nestihol Martinov osud. Píš na dohodnutú adresu, aby ma úrady nesledovali. Raz sa ešte uvidíme a spolu oslávim slobodu!

Ahoj, Tvoj Milan

Prameň:

(Časť listu pre pána Jerry Jaroslava Krúpu od jeho priateľa Milana, ktorý ho písal v roku 1967 a je súčasťou elektronickej knihy J. J. Krúpa Cesta k úspechu – I. časť. Človek).